

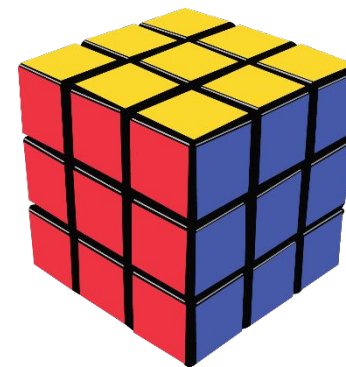
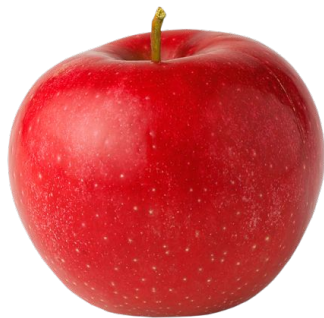
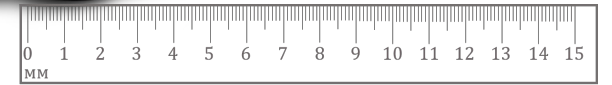
Будова речовини. Молекули. Атоми

Тіло? Речовина? Явище?

- Алюміній, кипіння
- Телефон, олівець
- Мідь, вода
- Веселка, зошит
- Повітря, срібло, обручка

АТОМИ

Ми щоденно користуємося сотнями фізичних тіл виготовлених з різних речовин, які відрізняються своїми

властивостями

Як можна це пояснити?

Можливо, причина криється у внутрішній будові речовин

АТОМИ

Вважаю, що речовини складаються з дрібних неподільних частинок – атомів

Демокрит (460-370 рр. до н.е.)

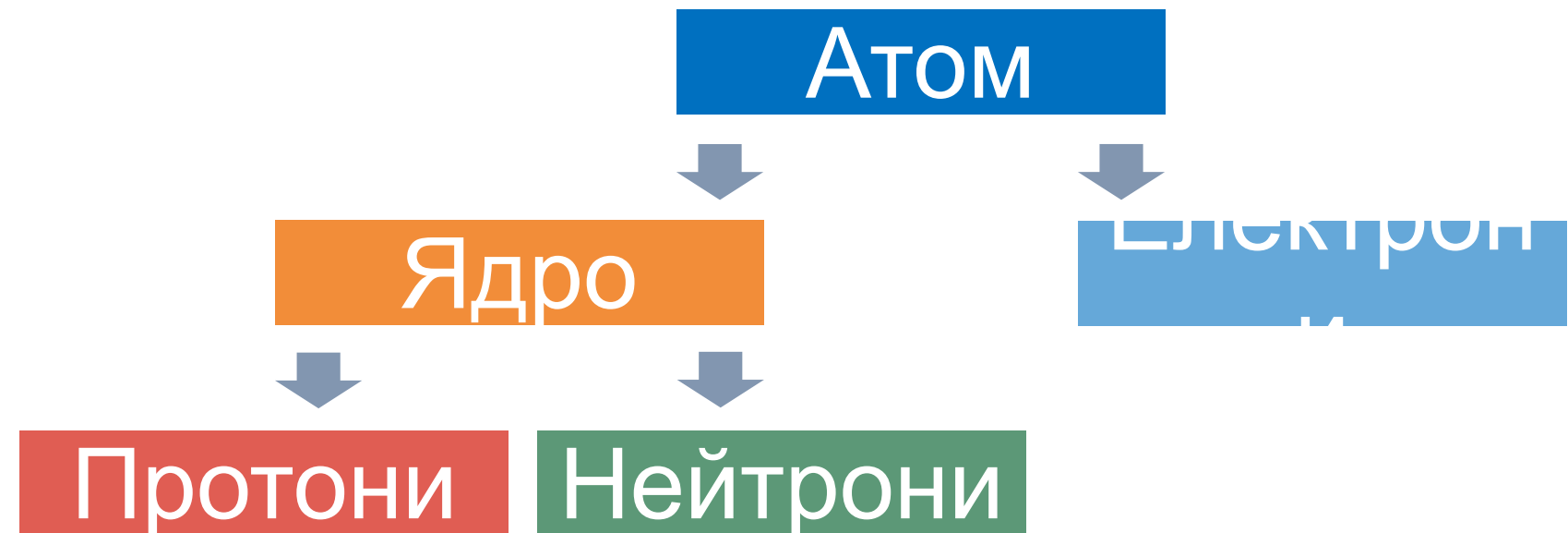
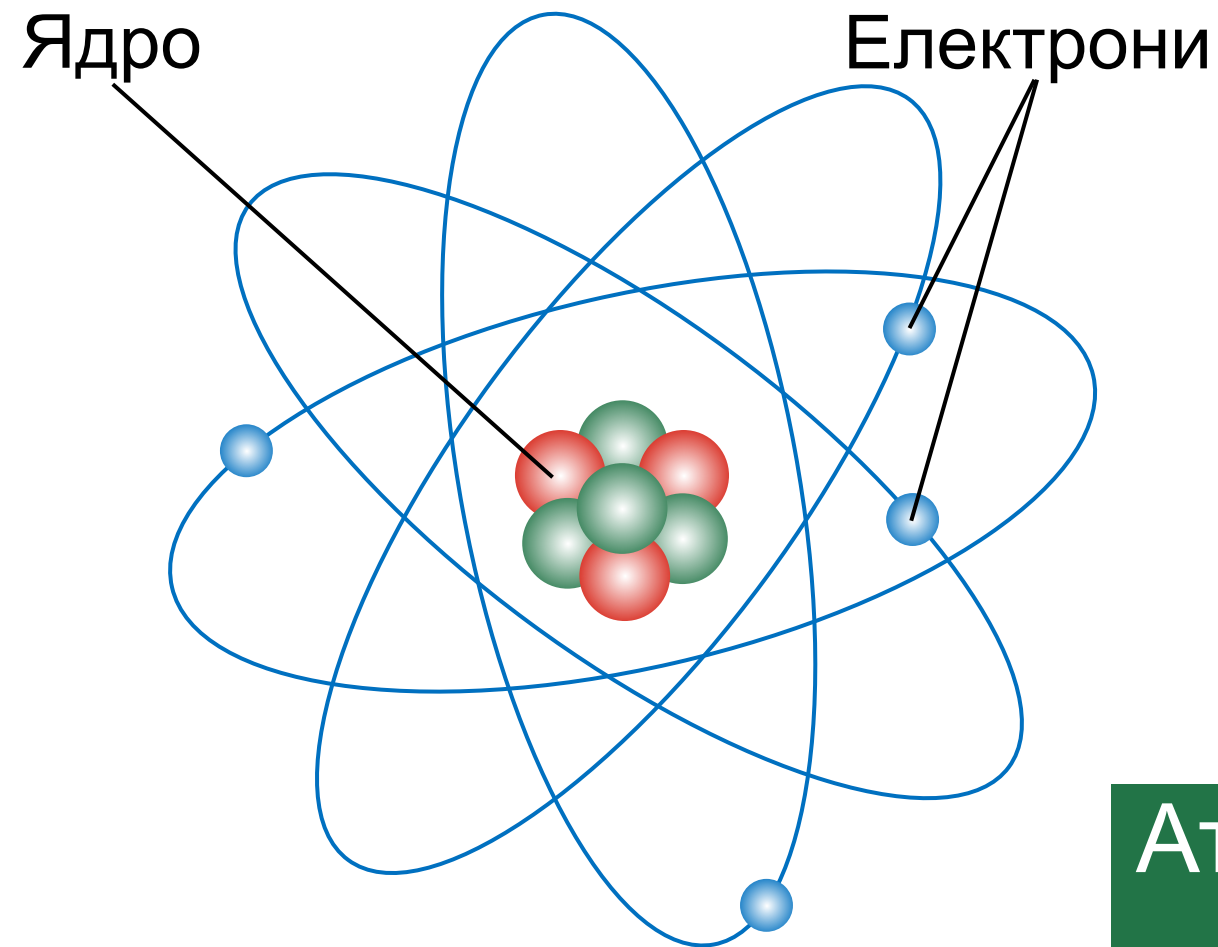

Чи справді атоми найменші неподільні частинки?

Що таке атом та яка його будова?

АТОМИ

Атом — найменша частинка речовини, яка складається з ядра, навколо якого обертаються електрони.

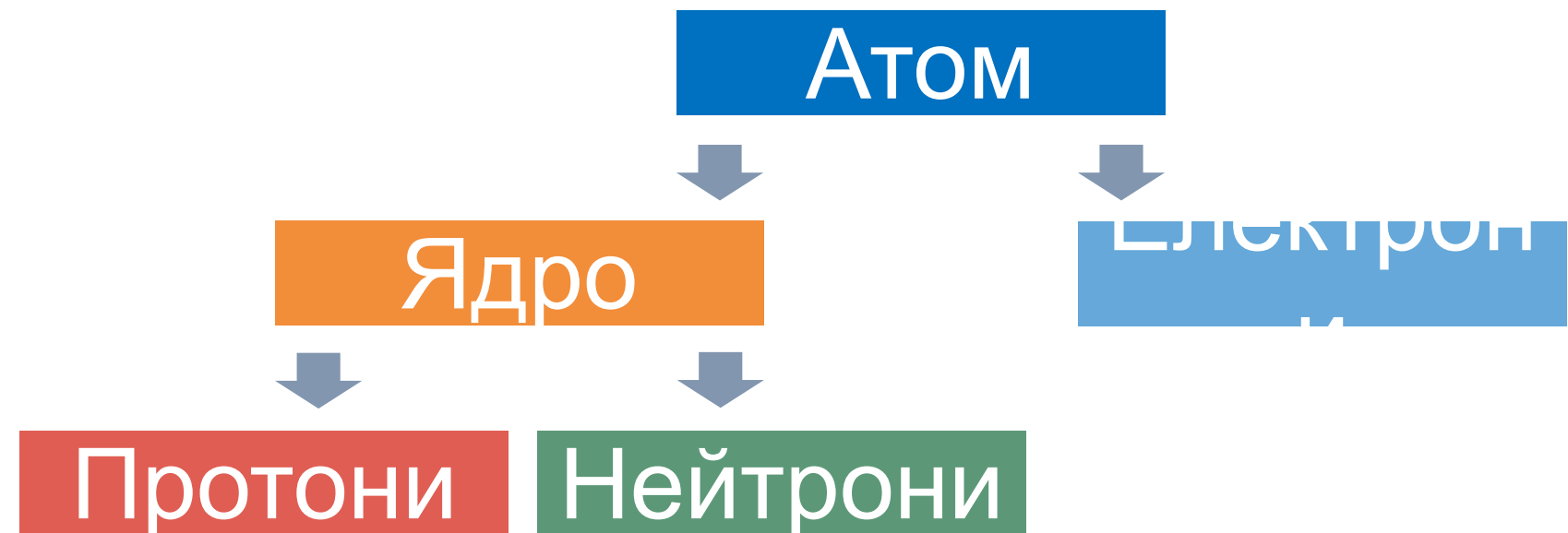
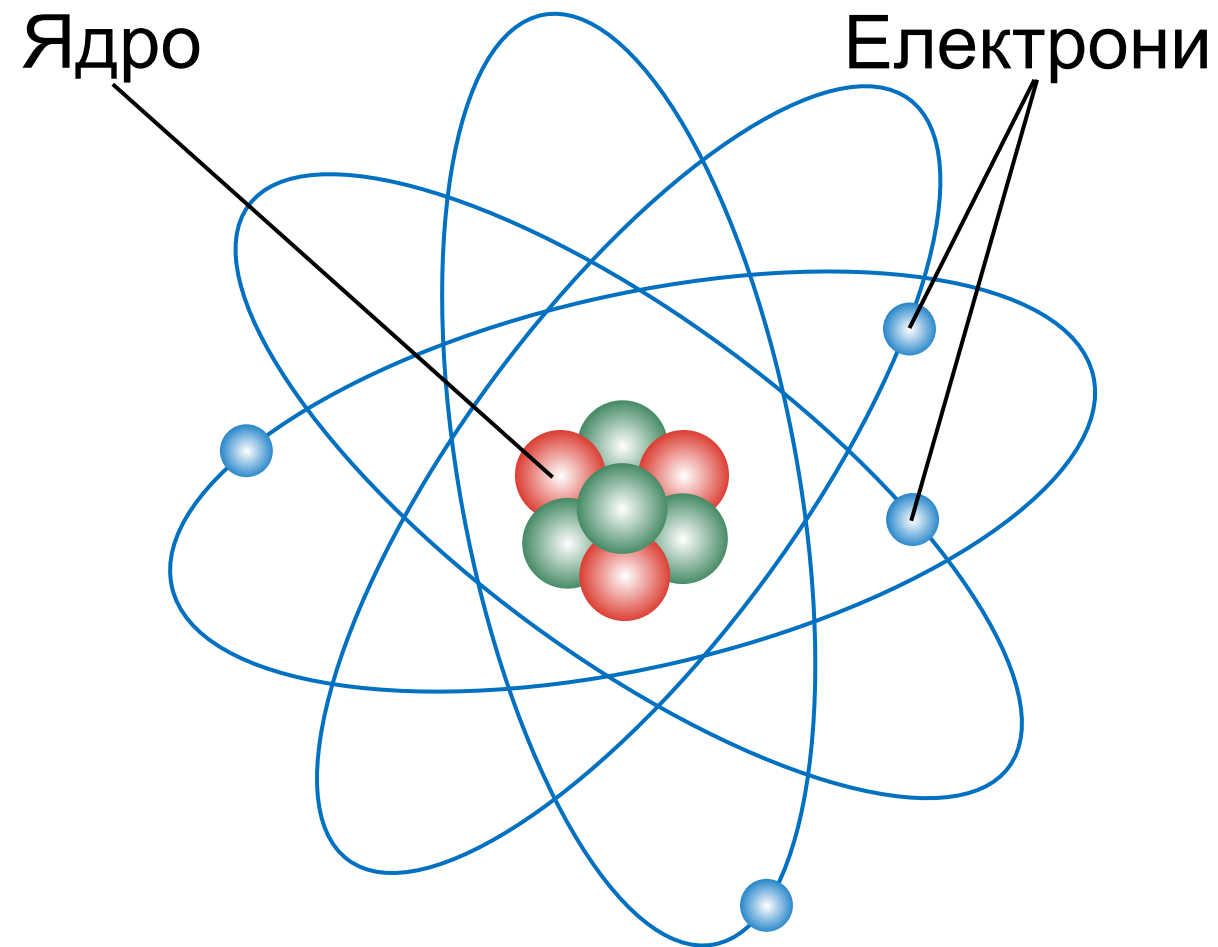

Які приблизно розміри атомів?

Атоми дуже маленькі частинки, розміром близько **0,00000000001 м** (однієї десятимільярдної частини метра)

АТОМИ

Атом — найменша частинка речовини, яка складається з ядра, навколо якого обертаються електрони.

Скільки видів атомів існує у природі?

Існує **понад 110 видів атомів**

Де можна знайти інформацію про кожен вид атомів?

АТОМИ

ПЕРІОДИЧНА СИСТЕМА ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

ПЕРІОДИ	ГРУПИ ЕЛЕМЕНТІВ															
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII								
1	H 1 ГІДРОГЕН 1.00794														He 2 ГЕЛІЙ 4.0026	
2	Li 3 ЛІТІЙ 6.941	Be 4 БЕРИЛІЙ 9.0121	B 5 БОР 10.811	C 6 КАРБОН 12.0107	N 7 НІТРОГЕН 14.0067	O 8 ОКСИГЕН 15.9994	F 9 ФЛУОР 18.9984	Ne 10 НЕОН 20.1797								
3	Na 11 НАТРІЙ 22.9897	Mg 12 МАГНІЙ 24.3050	Al 13 АЛЮМІНІЙ 26.9815	Si 14 СИЛІЦІЙ 28.0855	P 15 ФОСФОР 30.9737	S 16 СУЛЬФУР 32.065	Cl 17 ХЛОР 35.453	Ar 18 АРГОН 39.948								
4	K 19 КАЛІЙ 39.0983	Ca 20 КАЛЬЦІЙ 40.078	Sc 21 СКАНДІЙ 44.9559	Ti 22 ТИТАН 47.867	V 23 ВАНАДІЙ 50.9415	Cr 24 ХРОМ 51.9961	Mn 25 МАНГАН 54.938	Fe 26 ФЕРУМ 55.845	Co 27 КОВАЛЬТ 58.933	Ni 28 НІКЕЛЬ 58.6934						
	Cu 29 КУПРУМ 63.546	Zn 30 ЦИНК 65.38	Ga 31 ГАЛІЙ 69.723	Ge 32 ГЕРМАНІЙ 72.63	As 33 АРСЕН 74.9216	Se 34 СЕЛЕН 78.96	Br 35 БРОМ 79.904	Kr 36 КРИПТОН 83.80								
5	Rb 37 РУБІДІЙ 85.468	Sr 38 СТРОНЦІЙ 87.62	Y 39 ІТРИЙ 88.906	Zr 40 ЦИРКОНІЙ 91.224	Nb 41 НІОБІЙ 92.906	Mo 42 МОЛІБДЕН 95.96	Tc 43 ТЕХНЕЦІЙ 97.907	Ru 44 РУТЕНІЙ 101.07	Rh 45 РОДІЙ 102.91	Pd 46 ПАЛАДІЙ 106.42						
	Ag 47 АРГЕНТУМ 107.87	Cd 48 КАДМІЙ 112.41	In 49 ІНДІЙ 114.82	Sn 50 СТАНУМ 118.71	Sb 51 СТИБІЙ 121.76	Te 52 ТЕЛУР 127.60	I 53 ЙОД 126.90	Xe 54 КСЕНОН 131.29								
6	Cs 55 ЦЕЗІЙ 132.91	Ba 56 БАРІЙ 137.33	La 57 ЛАНТАН 138.90	Hf 72 ГАФНІЙ 178.49	Ta 73 ТАНТАЛ 180.94	W 74 ВОЛЬФРАМ 183.85	Re 75 РЕНІЙ 186.2	Os 76 ОСМІЙ 190.2	Ir 78 ІРИДІЙ 195.09	Pt 79 ПЛАТИНА 195.09						
	Au 79 АУРУМ 196.96	Hg 80 МЕРКУРІЙ 200.59	Tl 81 ТАЛІЙ 204.37	Pb 82 ПЛЮМБЕУМ 207.2	Bi 83 БІСМУТ 208.98	Po 84 ПОЛОНІЙ 208.98	At 85 АСТАТ 209.98	Rn 86 РАДОН 222.01								
7	Fr 87 ФРАНЦІЙ 223.02	Ra 88 РАДІЙ 226.02	Ac 89 АКТИНІЙ 227.02	Rf 104 РЕЗЕРФОРДІЙ 261	Db 105 ДУБНІЙ 262	Sg 106 СИБОРГІЙ 262	Bh 107 БОРІЙ 262	Hs 108 ГАСІЙ 265	Mt 110 МАЙТНЕРІЙ 281	Ds 110 ДАРМШТАДТІЙ 281						
Вищі оксиди	R ₂ O	RO	R ₂ O ₃	RO ₂	R ₂ O ₅	RO ₃	R ₂ O ₇	RO ₄								
Леткі сполуки з Гідрогеном				RH ₄	RH ₃	H ₂ R	HR									

*Лантаноїди

58 140.12	Ce ЦЕРІЙ	59 140.91	Pr ПРАЗЕОДИМ	60 144.24	Nd НЕОДИМ	61 144.91	Pm ПРОМЕТІЙ	62 150.36	Sm САМАРІЙ	63 151.96	Eu ЄВРОПІЙ	64 157.25	Gd ГАДОЛІНІЙ	65 158.92	Td ТЕРБІЙ	66 162.50	Dy ДИСПРОЗІЙ	67 164.93	Ho ГОЛЬМІЙ	68 167.26	Er ЕРБІЙ	69 168.93	Tm ТУЛІЙ	70 173.04	Yb ІТЕРБІЙ	71 174.97	Lu ЛЮТЕЦІЙ

**Актиноїди

90 232.03	Th ТОРІЙ	91 231.03	Pa ПРОТАКТИНІЙ	92 238.02	U УРАН	93 237.04	Np НЕПУТНІЙ	94 244.06	Pu ПЛУТОНІЙ	95 243.06	Am АМЕРИЦІЙ	96 247.07	Cm КЮРІЙ	97 247.07	Bk БЕРКЛІЙ	98 251.07	Cf КАЛІФОРНІЙ	99 252.08	Es ЕЙНШТЕЙНІЙ	100 257.08	Fm ФЕРМІЙ	101 258.09	Md МЕНДЕЛІЙ	102 259.10	No НОВАЛІЙ	103 260.10	Lr ЛОУРЕНСІЙ

■ s-елементи ■ p-елементи ■ d-елементи ■ f-елементи

Атоми одного виду утворюють хімічні елементи

Кожен хімічний елемент має назву і умовне позначення

Атоми різних хімічних елементів відрізняються кількістю протонів у ядрі

АТОМ найменша

частинка, яка є носієм властивостей хімічного

АТОМИ

ПЕРІОДИЧНА СИСТЕМА ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

ПЕРІОДИ	ГРУПИ ЕЛЕМЕНТІВ															
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII								
1	H 1 ГІДРОГЕН 1.00794														He 2 ГЕЛІЙ 4.0026	
2	Li 3 ЛІТІЙ 6.941	Be 4 БЕРИЛІЙ 9.0121	B 5 БОР 10.811	C 6 КАРБОН 12.0107	N 7 НІТРОГЕН 14.0067	O 8 ОКСИГЕН 15.9994	F 9 ФЛУОР 18.9984	Ne 10 НЕОН 20.1797								
3	Na 11 НАТРІЙ 22.9897	Mg 12 МАГНІЙ 24.3050	Al 13 АЛЮМІНІЙ 26.9815	Si 14 СИЛІЦІЙ 28.0855	P 15 ФОСФОР 30.9737	S 16 СУЛЬФУР 32.065	Cl 17 ХЛОР 35.453	Ar 18 АРГОН 39.948								
4	K 19 КАЛІЙ 39.0983	Ca 20 КАЛЬЦІЙ 40.078	Sc 21 СКАНДІЙ 44.9559	Ti 22 ТИТАН 47.867	V 23 ВАНАДІЙ 50.9415	Cr 24 ХРОМ 51.9961	Mn 25 МАНГАН 54.938	Fe 26 ФЕРУМ 55.845	Co 27 КОВАЛЬТ 58.933	Ni 28 НІКЕЛЬ 58.6934						
	Cu 29 КУПРУМ 63.546	Zn 30 ЦИНК 65.38	Ga 31 ГАЛІЙ 69.723	Ge 32 ГЕРМАНІЙ 72.63	As 33 АРСЕН 74.9216	Se 34 СЕЛЕН 78.96	Br 35 БРОМ 79.904	Kr 36 КРИПТОН 83.80								
5	Rb 37 РУБІДІЙ 85.468	Sr 38 СТРОНЦІЙ 87.62	Y 39 ІТРИЙ 88.906	Zr 40 ЦИРКОНІЙ 91.224	Nb 41 НІОБІЙ 92.906	Mo 42 МОЛІБДЕН 95.96	Tc 43 ТЕХНЕЦІЙ 97.907	Ru 44 РУТЕНІЙ 101.07	Rh 45 РОДІЙ 102.91	Pd 46 ПАЛАДІЙ 106.42						
	Ag 47 АРГЕНТУМ 107.87	Cd 48 КАДМІЙ 112.41	In 49 ІНДІЙ 114.82	Sn 50 СТАНУМ 118.71	Sb 51 СТИБІЙ 121.76	Te 52 ТЕЛУР 127.60	I 53 ЙОД 126.90	Xe 54 КСЕНОН 131.29								
6	Cs 55 ЦЕЗІЙ 132.91	Ba 56 БАРІЙ 137.33	La 57 ЛАНТАН 138.90	Hf 72 ГАФНІЙ 178.49	Ta 73 ТАНТАЛ 180.94	W 74 ВОЛЬФРАМ 183.85	Re 75 РЕНІЙ 186.2	Os 76 ОСМІЙ 190.2	Ir 77 ІРИДІЙ 192.2	Pt 78 ПЛАТИНА 195.09						
	Au 79 АУРУМ 196.96	Hg 80 МЕРКУРІЙ 200.59	Tl 81 ТАЛІЙ 204.37	Pb 82 ПЛЮМБЕУМ 207.2	Bi 83 БІСМУТ 208.98	Po 84 ПОЛОНІЙ 208.98	At 85 АСТАТ 209.98	Rn 86 РАДОН 222.01								
7	Fr 87 ФРАНЦІЙ 223.02	Ra 88 РАДІЙ 226.02	Ac 89 АКТИНІЙ 227.02	Rf 104 РЕЗЕРФОРДІЙ 261	Db 105 ДУБНІЙ 262	Sg 106 СИБОРГІЙ 263	Bh 107 БОРІЙ 262	Hs 108 ГАСІЙ 265	Mt 109 МАЙТНЕРІЙ 266	Ds 110 ДАРМШТАДТІЙ 281						
Вищі оксиди	R ₂ O	RO	R ₂ O ₃	RO ₂	R ₂ O ₅	RO ₃	R ₂ O ₇	RO ₄								
Леткі сполуки з Гідроґеном				RH ₄	RH ₃	H ₂ R	HR									

*Лантаноїди

58 140.12	Ce ЦЕРІЙ	59 140.91	Pr ПРАЗЕОДИМ	60 144.24	Nd НЕОДИМ	61 144.91	Pm ПРОМЕТІЙ	62 150.36	Sm САМАРІЙ	63 151.96	Eu ЄВРОПІЙ	64 157.25	Gd ГАДОЛІНІЙ	65 158.92	Td ТЕРБІЙ	66 162.50	Dy ДИСПРОЗІЙ	67 164.93	Ho ГОЛЬМІЙ	68 167.26	Er ЕРБІЙ	69 168.93	Tm ТУЛІЙ	70 173.04	Yb ІТЕРБІЙ	71 174.97	Lu ЛЮТЕЦІЙ

**Актиноїди

90 232.03	Th ТОРІЙ	91 231.03	Pa ПРОТАКТИНІЙ	92 238.02	U УРАН	93 237.04	Np НЕПУТНІЙ	94 244.06	Pu ПЛУТОНІЙ	95 243.06	Am АМЕРИЦІЙ	96 247.07	Cm КЮРІЙ	97 247.07	Bk БЕРКЛІЙ	98 251.07	Cf КАЛІФОРНІЙ	99 252.08	Es ЕЙНШТЕЙНІЙ	100 257.08	Fm ФЕРМІЙ	101 258.09	Md МЕНДЕЛІЙ	102 259.10	No НОВАЛІЙ	103 260.10	Lr ЛОУРЕНСІЙ

■ s-елементи ■ p-елементи ■ d-елементи ■ f-елементи

На Землі є понад 110 хімічних елементів. Чи означає це, що існує тільки близько 110

речовин?

Існують десятки мільйонів різних речовин

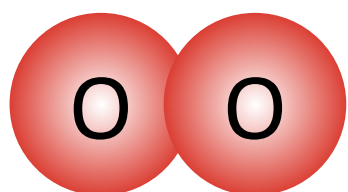
Як пояснити наявність такої великої кількості різноманітних речовин?

Атоми можуть об'єднуватись у молекули

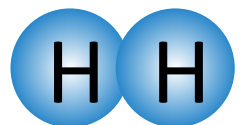
Молекули

Молекула – частинка речовини, яка складається з однакових (проста речовина) чи різних (складна речовина) атомів, що об'єднані хімічними зв'язками

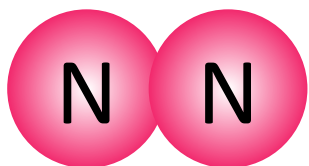
Прості речовини

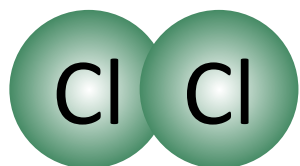
Молекула кисню O_2

Молекула водню H_2

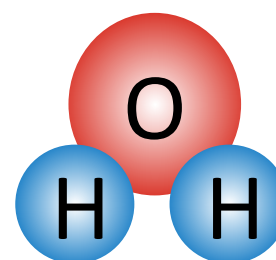

Молекула азоту N_2

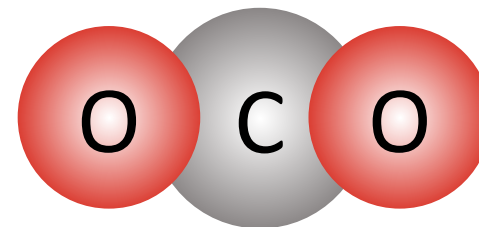

Молекула хлору Cl_2

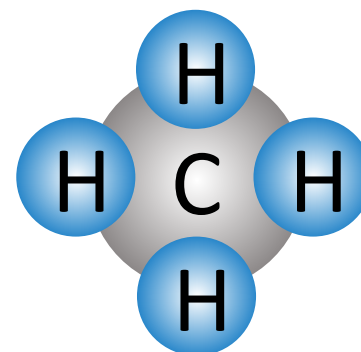
Складні речовини

Молекула води H_2O

Молекула вуглекислого газу CO_2

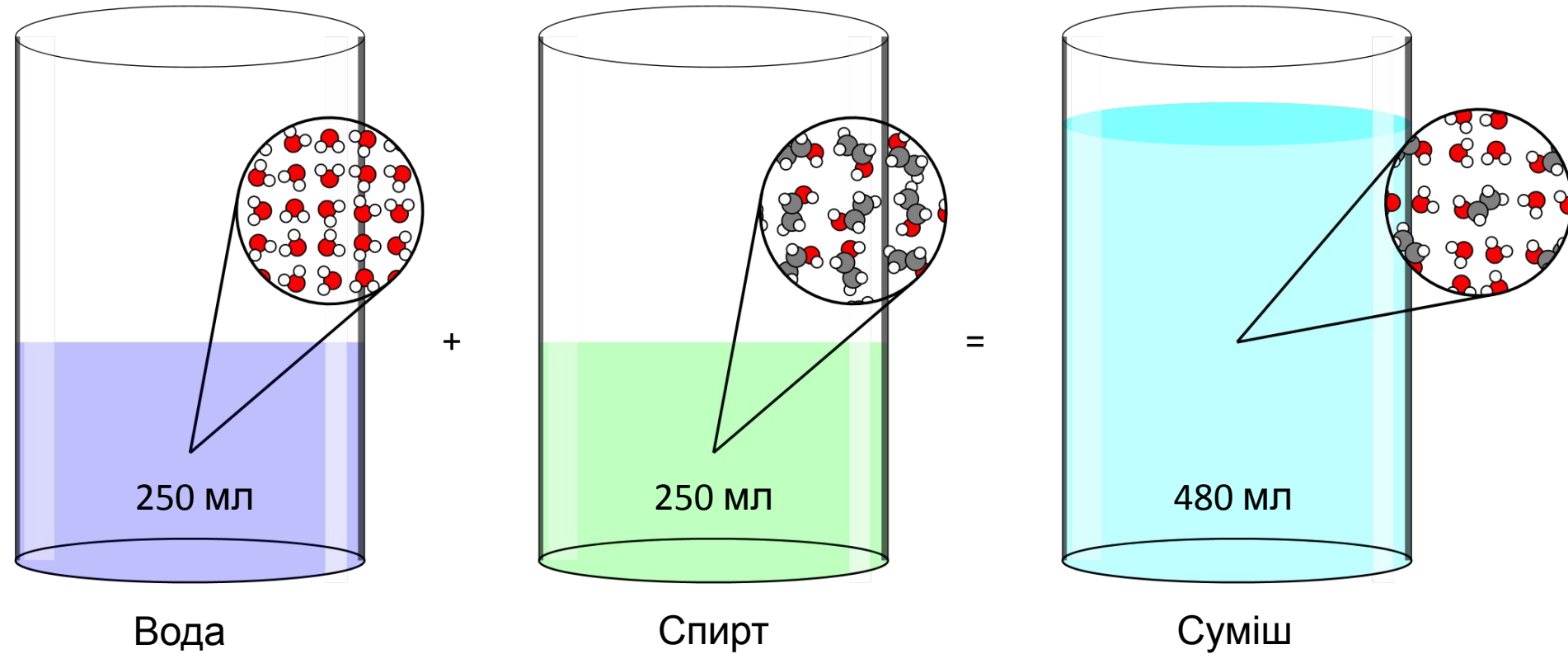

Молекула метану CH_4

Дифузія

Дифузія – процес самовільного проникнення молекул однієї речовини в проміжки між молекулами іншої речовини.

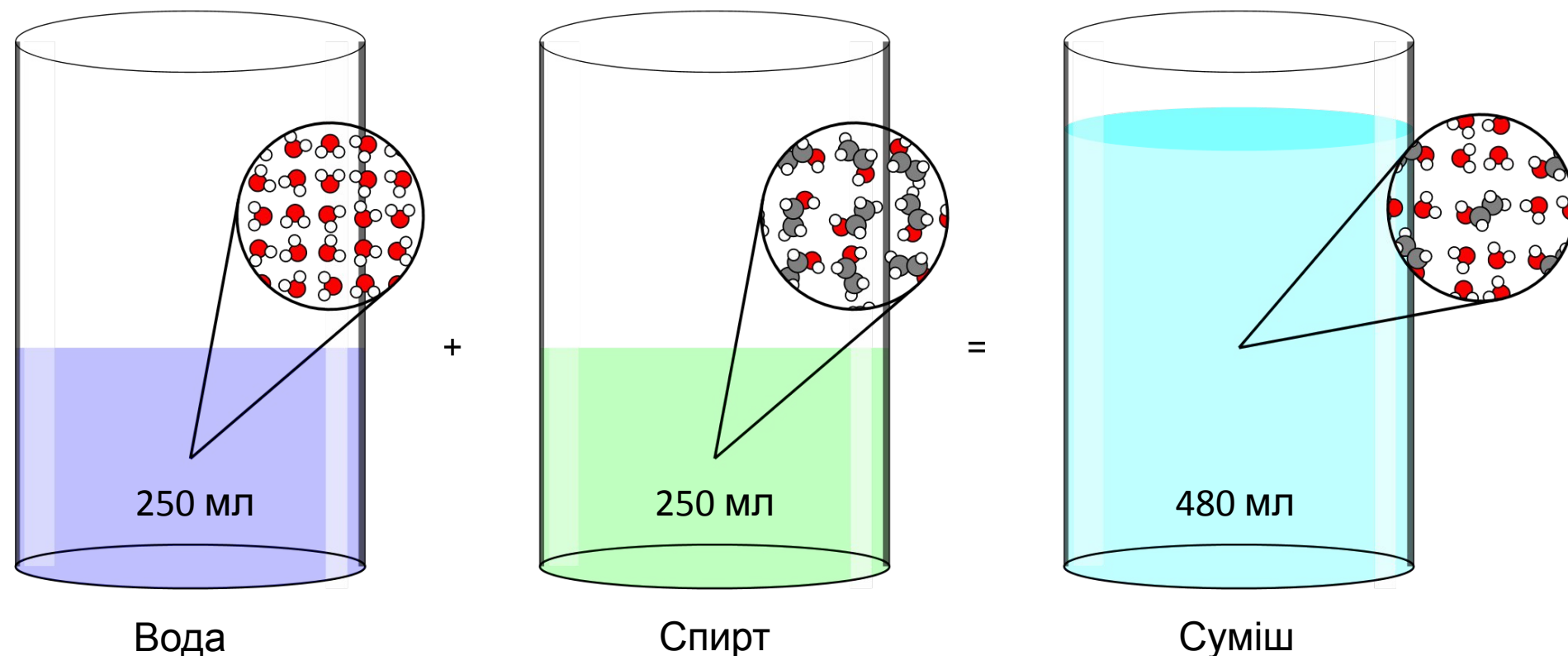
Яка причина дифузії?

Причиною дифузії є **безперервний хаотичний рух частинок речовини** (молекул, атомів, йонів), тому речовини **перемішуються без жодного зовнішнього втручання**

Дифузія

Дифузія – процес самовільного проникнення молекул однієї речовини в проміжки між молекулами іншої речовини.

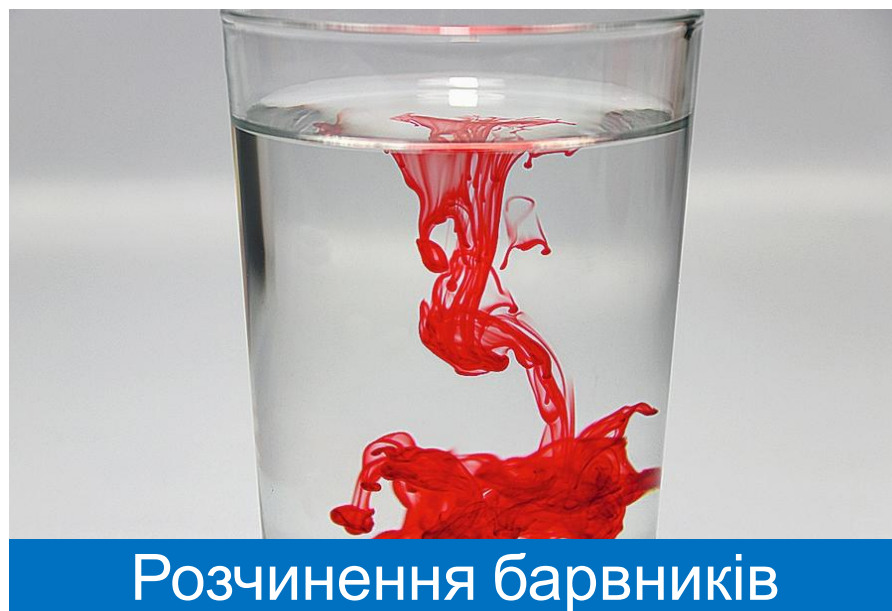
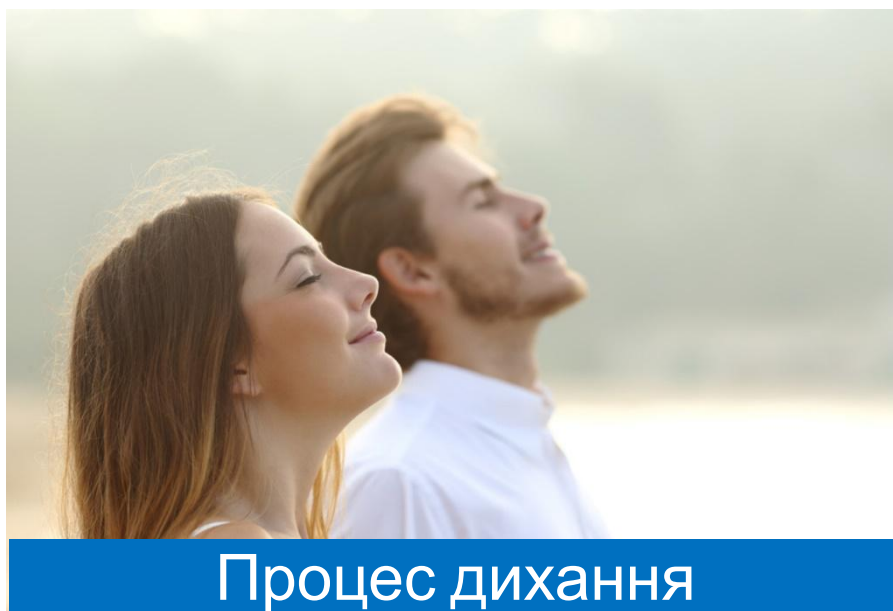
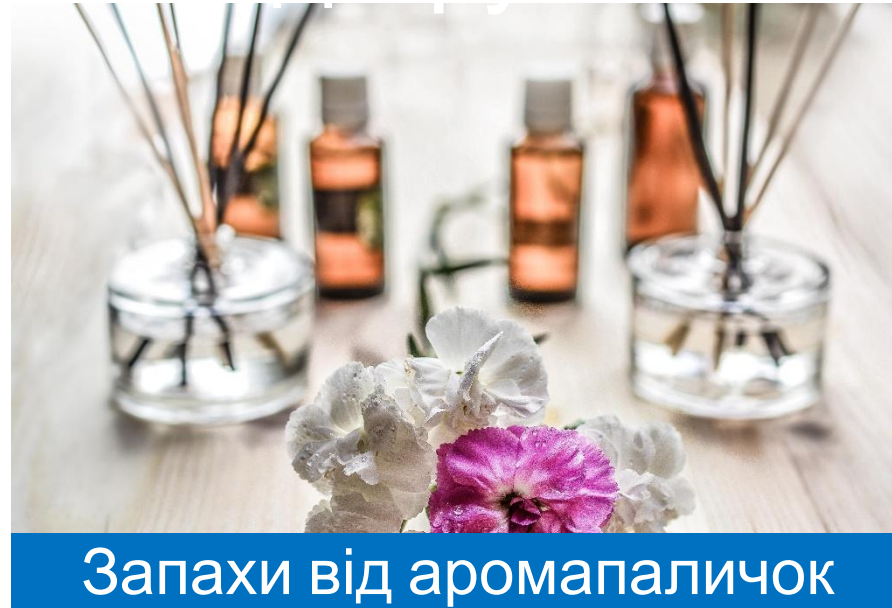
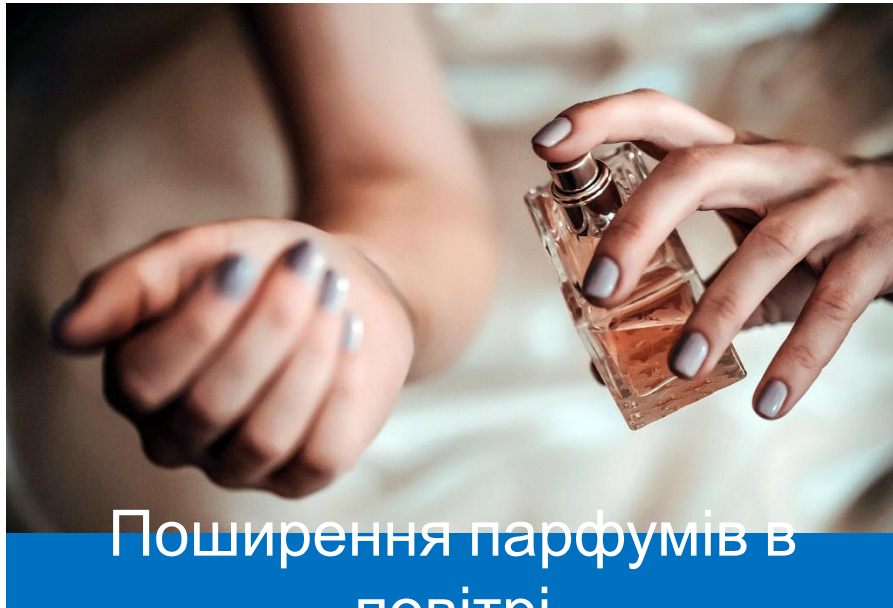

Безперервний хаотичний рух частинок речовини називають **тепловим рухом**

Збільшення (зменшення) температури речовини спричиняє збільшення (зменшення) швидкості руху її частинок

Дифузія

Приклади явища дифузії

Розв'язування задач

1. Вкажіть **склад молекули води**

Розв'язування задач

2. Як називається **фізичне явище**, завдяки якому можна **солити овочі на зиму**? Як відбувається **перехід солі з води в овочі** при **засолюванні**?

Розв'язування задач

A still life composition featuring various ingredients related to chocolate and baking. In the center, there are several pieces of dark chocolate, some with hazelnuts and cinnamon shavings embedded in them. To the left, there are several cinnamon sticks, some tied with a red string. In the foreground, there is a large, dried star anise. To the right, there are several whole hazelnuts and a large, round, porous cookie or biscuit. The background is softly blurred, showing more hazelnuts and a pile of cocoa powder. The entire scene is set on a wooden surface.

3. Біля кондитерської фабрики зазвичай пахне ваніллю або шоколадом. Поясніть це явище, використовуючи поняття про молекули.

Розв'язування задач

4. Чи відрізняються молекули води в гарячому чаї від молекул води в холодному лимонаді?

Бесіда за питаннями

1. Як називають частинки, з яких складаються речовини?

2. Скільки видів атомів відомо науці?

3. Чим пояснюється той факт, що існують мільйони різних речовин?

Бесіда за питаннями

4. Що ви знаєте про розмір атомів і молекул?

5. Як можна довести, що між частинками речовини існують проміжки?

6. Що називають тепловим рухом?

7. Дайте означення дифузії. Наведіть приклади дифузії.

Домашнє завдання

Опрацювати § 2, конспект в зошит з презентації уроку.
Дати відповідь на запитання в презентації.